

Люшнівська Людмила
викладач
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини
(Умань)

МЕТАФОРИЧНІ ПРОЦЕСИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Одним із засобів розвитку і збагачення семантики і функцій англійських слів, без утворення нових, є метафоризація мови, вживання слів у непрямому значенні, в ролі метафор.

Процес метафоризації мови з поширенням семантики і стилістичної функції слів – дуже давній, праісторичний процес. Внаслідок цього багато слів сучасної англійської мови набули різноманітного значення. Метафоризації присвячено чимало праць лінгвістів, літературознавців, філософів, психологів, та проблема метафоризації залишається надзвичайно складною, адже йдеться про процеси мислення, в яких породжується знання про світ. Метафоризація – це не лише вживання одного слова замість іншого, вона утворює новий зміст, який з'являється внаслідок дії складних когнітивних механізмів. [1, с. 58]

Згідно з Н.Д. Арутюновою, найважливішим компонентом механізму метафоризації є процедура порівняння. Вона зводиться до пошуків спільних ознак, «метафора може бути виведена з порівняння і заснованого на паралелізмі різнопорядкових явищ». [3, с. 20]

О. Тищенко процес метафоризації окреслює так:

а) людина бачить і безпосередньо відчуває предмет (чи явище) дійсності, що вже означений словом, аналізує його, порівнює з іншим і дає йому нове означення;

б) людина не бачить безпосередньо предмет, але в її свідомості виникає образ цього предмета, що звичайно означений певним словом, і дає йому нове значення.

З огляду на таке розуміння процесу виникнення метафори, її визначають як «слово з таким похідним образним лексичним значенням, у якому

виражається особлива суб'єктивна оцінка предмета (явища) дійсності і яке співвідноситься з твірним лексичним значенням».[4, с. 105]

Метафоричний процес багатий і різноманітний, який включає і мотив вибору того чи іншого вислову в залежності від прагматичного замислу, і топікального характеру тексту.

Якщо метафора наділена моделюючою здатністю, вона може виконувати у процесі утворення і вживання термінів-метафор різноманітні функції. Так, при формуванні нових концепцій і понять про структуру атома моделі і метафори виконували пізнавальну функцію. Відкриття планетарної моделі та утворення квантової теорії, згідно з якою траєкторія електрона представлена у вигляді електронної хмарки, свідчили про зміну пізнавальної функції ранніх моделей і метафор на функцію об'єктивізації нового знання, яка виявилася частково у вигляді метафоричної номінації. [2, с.10]

Отже, внутрішня форма охоплює весь зміст зовнішніх ознак даних предметів та процесів дійсності. Зооморфна метафора єднає назви тварин, частини їх тіла та інші назви, пов'язані з їх існуванням. У більшості випадків це такі словосполучення, як *bird's beak* – пташиний клюв, прилад у вигляді пташиного клюва; *mouse bites* – відкушені мишею шматки, нерівні межі листа; *white elephant* – білий слон, відведення труби дифузної печі; *fish bowl* – акваріум, склянка для хімічної обробки деталей; *scab* – посування боком; *dog* – «собачка» для замка касет; *wing* – крило (лінії); *mouse* – «миша», прилад для введення координат [2, с. 65]

За допомогою метафоризацій на основі збіжності за формою, тобто за зовнішньою класифікуючою ознакою, утворені терміни, які позначають дефекти поверхні та установки. Особливістю метафоричних термінів, які виникли на базі конкретної лексики, є те, що вони терміни «низького рівня», тобто такі технічні терміни, які співвідносяться з поняттями периферійної системи. [1, с. 70]

Аналіз метафоризації у терміноутворенні охоплює різні групи загальноновживаних слів. Словниковий склад загальноновживаної лексики служить джерелом поповнення термінологічного складу спеціальних галузей знання.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антонюк М.О. Метафора та її роль у мовній картині світу // Мовні й концептуальні картини світу: Зб. наук. праць. – К., 2002. - № 7.
2. Антонюк М.О. Місце метафори в синонімічних рядах слів (на практиці поетичної пам'ятки «Битва при Бруннбурзі») // Мовні й концептуальні картини світу. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2003. – Вип. 9.
3. Арутюнова Н.Д. Функциональная семантика: оценка, экспрессивность, модальность. – М.: Наука, 1996.
4. Телия В.Н. Метафора в языке и тексте. – М.: Наука, 1988.
5. Уилрайт Филипп. Метафора и реальность // Теория метафоры. – М.: Прогресс, 1990.